

Lietuvos viešųjų bibliotekų įtaka informacinių technologijų sklaidai visuomenėje

Ugnė Rutkauskienė

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Bibliotekinių kystės ir informacijos mokslų instituto doktorantė
Institute of Library and Information Science, Faculty of Communication, Vilnius University, Doctoral student
Universiteto g. 3, LT-01122 Vilnius
Tel. (8 5) 236 61 09, faks. (8 5) 236 61 04
El. paštas: ugne.rutkauskiene@bibliotekospazangai.lt

Siekiant paspartinti informacinių technologijų (IT) sklaidą visuomenėje, per pastarąjį penkmetį Lietuvoje buvo itin aktyviai plėtojamas viešos interneto prieigos (VIP) tinklas. Nors sudėtinga tiksliai įvardyti VIP diegimo investicijas, jos siekia daugiau nei 100 mln. litų. Beveik 90 % VIP veikia viešosiose bibliotekose (VB) – įvairiomis iniciatyvomis jose buvo sukurtas vienas tankiausių VIP tinklų Europoje. Kita vertus, beveik neturime informacijos apie šių prieigų naudojimą ir juo labiau vartotojams ir visuomenei daromą įtaką. Skaidrūs ir reprezentatyvūs duomenys apie VB teikiamos VIP socialinę ir ekonominę naudą ir jos mastą sprendimų priėmėjams neabejotinai padėtų spręsti šios paslaugos tęstinumo klausimus. Straipsnio tikslas – remiantis atlikto reprezentatyvaus kompleksinio poveikio vertinimo tyrimo duomenimis, atskleisti Lietuvos VB įtaką IT sklaidai visuomenėje. Daroma išvada, jog VB didelei visuomenės daliai yra labai svarbios kaip prieigos prie IT teikėjos, o jų sudaroma galimybė naudotis kompiuteriais ir internetu vartotojams teikia akivaizdžią socialinę ir ekonominę naudą.

IT sklaida ir įsisavinimas, kaip viena svarbiausių informacijos bei žinių visuomenės funkcionavimo prielaidų, yra prioritetinga sritis globaliu mastu. Kompleksiniais tyrimais įrodyta, jog *lėtas IT įsisavinimas yra vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių mažėjančią Europos produktyvumo augimą* (Diaveri, 2004). Siekdama paskatinti šiuos procesus, Europos Sąjunga (ES) priėmė Lisabonos strategiją ir „i210“ veiksmų programą, kurios atspindėjo ir Lietuvos informacinės visuomenės politikoje. Įgyvendinant pastarosios iškeltus uždavinius, IT sklaidai skirta daug dėmesio – kuriamas interneto turinys, diegiamos el. paslaugos ir VIP, rengiami kompiuterinio raštingumo mokymai. Lietuvoje stipriausią VIP teikėjų visuomenei poziciją akivaizdžiai užėmė VB – jose veikia beveik 90 % VIP. Neabejotina, kad VB veikla prisidėjo prie IT sklaidos ir įsisavinimo rodiklių augimo, tačiau nėra reprezentatyvių duomenų, išsamiau atskleidžiančių VB indėlį skleidžiant IT visuomenėje ir liudijančių šio indėlio mastą. Šie

duomenys svarbūs tiek vertinant iki šiol vykdytą IT sklaidos iniciatyvų sėkmę, tiek sprendžiant jų tęstinumo klausimus. Straipsnio tikslas – remiantis atlikto kompleksinio poveikio vertinimo tyrimo duomenimis, atskleisti Lietuvos VB įtaką ir poveikį IT sklaidai visuomenėje. Straipsnyje pristatoma šio tyrimo metodologija ir apžvelgiami pagrindiniai rezultatai*.

Informacinių technologijų poveikio vertinimas

Pamatuoti iniciatyvų įtaką tikslinėms grupėms leidžia poveikio vertinimo tyrimai, kuriais *siekama visapusiškai atskleisti tam tikros veiklos sukeliamus teigiamus ir neigiamus efektus* (Rutkauskienė, 2008). Toks tyrimas Lietuvos VB kompiuterizavimo ir internetizavimo projekto

* Išsamūs tyrimo duomenys skelbiami internete: <http://www.bibliotekospazangai.lt/tyrimai>.

„Bibliotekos pažangai“⁴ lešomis buvo atliktas 2008 metų birželio–rugpjūčio mėn. Pagrindinis klausimas, į kurį buvo siekiama atsakyti, – **kokią socialinę ir ekonominę įtaką daro VB VIP.** Šis klausimas ištirtas trimis aspektais:

- **IT sklaida ir įsisavinimas:** kiek IT yra pasklidusios visuomenėje? Kiek jos įsivysintos VB ir koks pastarųjų indėlis siekiant, kad IT būtų prieinamos visuomenei? Koks yra bibliotekininkų kaip IT sklaidos tarpininkų vaidmuo?
- **IT naudojimas:** kokiems tikslams IT naudojamos ir kaip skiriasi ši naudojimo praktika VB?
- **IT poveikis:** kokius teigiamus ir neigiamus gyvenimo pokyčius, susijusius su IT naudojimu, pastebi interneto vartotojai? Ar skiriasi (ir kaip) šis poveikis VB vartotojams?

Užsienio tyrėjų darbuose pristatomi įvairūs metodai, kuriais tiriamas VIP poveikis (Eve, Brophy, 2001; Brophy, 2005; Bertot et al, 2006; Bertot, 2006). Turint omenyje, jog *kiekybinių ir kokybinių metodų derinimas vertinant poveikį leidžia padaryti išvagas, kurių nė vienas iš požiūrių nepateiktų atskirai* (Rao, Woolcock, 2004), šiam tyrimui buvo pasirinkta daugiametodinė pakraipa. Skirtingose tyrimo stadijose ir skirtingoms tikslinėms grupėms buvo taikomi anketinės apklausos, struktūruoto interviu, fokusuotų grupinių diskusijų (toliau – FGD) metodai. Respondentų atrankai buvo taikomi atsitiktinės (apklausoms) ir tikslinės (interviu ir FGD) atrankos metodai.

Straipsnyje pateikiami reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos (1055 respondentų 15–74 m.) bei VB VIP vartotojų apklausos (1246 respondentai) rezultatai. Kai kurios išvagos papildytos kokybiniais duomenimis, kurie gauti organizuojant FGD ir struktūruotus interviu su įvairiomis VIP vartotojų grupėmis. Duomenų analizei taikyti aprašomosios statistikos metodai, naudojant amžiaus, gyvenamosios vietos, užimtumo, pajamų ir kitų socialinių ir demografinių charakteristikų pėjūvius. Toliau šiame straipsnyje apžvelgiami tyrimo rezultatai.

Informacinių technologijų sklaida ir įsisavinimas

Atliktos reprezentatyvios gyventojų apklausos duomenimis, kompiuteriais ir internetu naudojasi 62 % šalies gyventojų. Šis rodiklis ganėtinai aukštas (2008 m. ES vidurkis siekė 51 %⁵), tačiau skirtingose amžiaus bei socialinėse grupėse jis labai įvairuoja. Nepaisant naudojimosi internetu vietos, jis labiau paplitęs tarp jaunesnių, socialiai aktyvių (moksleivių, studentų, dirbančių žmonių) ir labiau išsilavinusių respondentų.

IT įsisavinimo procesui labai svarbūs turimi *įgūdžiai*. Didžioji dauguma Lietuvos gyventojų (37 %) savo įgūdžius vertina kaip pakankamus, tačiau beveik tokia pati dalis (29 %) nurodo, kad jų turimi įgūdžiai visiškai nepakankami. Koreliacinė analizė parodė, jog egzistuoja stiprus neigiamas ryšys tarp amžiaus ir IT įgūdžių – vyresni respondentai savo įgūdžius vertina blogiau. Beveik pusė (48 %) kaimo gyventojų savo kompiuterinį raštingumą vertina kaip nepakankamą, 43 % teigia visai nemokantys naudotis kompiuteriu.

Daugiau nei pusė respondentų (55 %) turi galimybę naudotis internetu namuose; 27 % gali naudotis internetu darbo vietoje; 14 % respondentų kaip įprastą naudojimosi internetu vietą nurodo VB. 40 % (kaimo vietovėse – 53 %) gyventojų nesinaudoja internetu. Iš besinaudojančių internetu 69 % tai daro kasdien, o 20 % bent keletą kartų per savaitę.

Gyventojų apklausos duomenimis, 27 % respondentų yra naudojęsi VIP VB. 41 % VB lankytojų neturi galimybės naudotis internetu nei darbe, nei namuose, 26 % neturi jokios alternatyvios prieigos vietos. Daugiausia tai kaimo gyventojai, pensinio amžiaus respondentai, bedarbiai, mažiausias pajamas gaunantys asmenys. Svarbu atkreipti dėmesį, jog koreliacinė analizė parodė atvirkščią ryšį tarp interneto naudojimo apskritai ir jo naudojimo VB – kuo rečiau žmonės naudojasi internetu, tuo dažniau jie tai daro VB.

Pagrindinis VIP vartotojų, turinčių alternatyvių interneto prieigos vietų, motyvas naudotis

* Daugiau apie projektą: <<http://www.bibliotekospazangai.lt/apieprojekta.aspx>>.

⁵ Šaltinis: Komisijos IRT pažangos ataskaita: internetu nuolatos naudojasi daugiau kaip 250 mln. europiečių [interaktyvus]. Infobalt, 2008 [žiūrėta 2009 m. gegužės 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.infobalt.lt/main.php?&s=42&r=694&i=7603>>

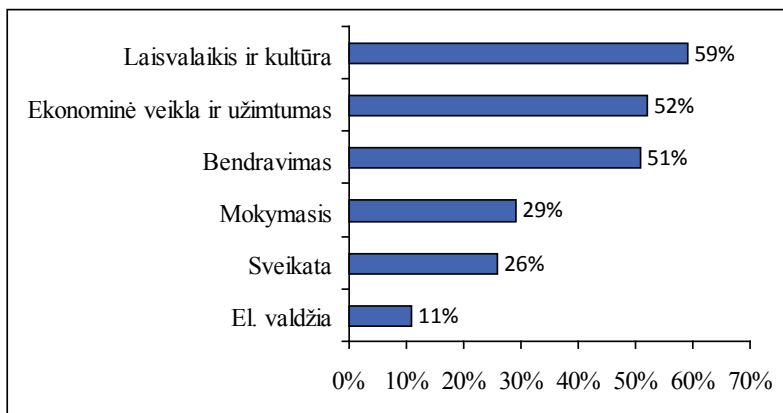
internetu VB – lėšų taupymas (66 %) ir galimybė naudotis kitomis jos paslaugomis (48 %). Taip pat svarbus motyvas yra galimybė gauti bibliotekos darbuotojų pagalbą ir patarimų (28 %). Naudodamiesi kompiuteriais ar internetu VB pagalbos iš personalo dažnai ar nuolatos prašo apie trečdalis vartotojų. Dažniau pagalbos dėl kompiuterių ar interneto vartojimo kreipiasi vyresnio amžiaus bei kaimų gyventojai. Respondentams, kurie turi silpnus IT naudojimo įgūdžius arba iš viso jų neturi, galimybė gauti individualią konsultaciją bibliotekoje yra viena iš pagrindinių priežasčių, dėl kurios jie ateina į VIP.

Informacinių technologijų naudojimo sritys

Internetą respondentai dažniausiai pasitelkia laisvalaikio ir kultūrai, darbui ir ekonominei veiklai, bendravimui. Kiek mažesnė interneto vartotojų dalis juo naudojasi mokymosi ar sveikatos tikslais. Mažiausia respondentų dalis internetą pasitelkia el. valdžios paslaugoms gauti (žr. 1 pav.).

Laisvalaikio ir kultūros srityje dominuoja laikraščių, žurnalų, naujienų portalų skaitymas (86 %), laisvalaikio informacijos paieška (65 %), paveikslėlių, muzikos ar filmų atsisiuntimas (64 %), bendruomeninė veikla, informacijos apie renginius skelbimas (60 %). Rečiausiai šioje srityje internetas pasitelkiamas skaitmeninto kultūros paveldo peržiūrai (23 %).

Darbo ir ekonominės veiklos srityje dominuoja informacijos apie prekes ir paslaugas paieška (76 %), su darbu susijusių užduočių atlikimas (67 %), el. bankininkystės operacijos, darbo ar darbuotojų paieška (po 51 %). Kiek mažiau populiarius yra prekių ar paslaugų pirkimas internetu (40 %), savo produkcijos reklavimas ir pardavimas (26 %).

1 pav. Gyventojų nuomonių pasiskirstymas pagal naudojimosi internetu sritis

mas internetu (40 %), savo produkcijos reklavimas ir pardavimas (26 %).

Ne mažiau svarbi gyventojams yra *bendravimo* sritis. Net 87 % vartotojų naudojami el. paštu, 70 % – interneto telefonija. Beveik pusė interneto vartotojų (45 %) bendrauja diskusijų forumuose ar el. pašto konferencijose ir tik socialinė tinklaraščių ir asmeninių svetainių kūrimas išlieka mažiau populiarius – į šias veiklas įsitraukę atitinkamai 30 % ir 22 % vartotojų.

Mokymasis yra ne tokia populiari interneto naudojimo sritis. Net 76 % vartotojų nėra mokęsi nuotoliniuose kursuose, tik penktadalis yra bent kartą žiūrėję mokomąsias vaizdo transliacijas internete (19 %) ar naudojęsi el. bibliotekų katalogais (20 %). Kiek didesnė vartotojų dalis naudojasi el. duomenų bazėmis (25 %), profesinio orientavimo bazėmis (29 %), informacijos apie studijas aukštosiose mokyklose (32 %) ar neformalaus mokymosi kursus (38 %) paieškai. Populiariausia veikla šioje srityje – mokymosi tikslams reikalingos laisvai platinamos programinės įrangos atsisiuntimas (48 %).

Sveikatos srityje vartotojai gana aktyviai ieško internete su sveikata susijusios informacijos (55 %), tačiau tik nedidelė dalis registruojasi sveikatos priežiūros įstaigose (17 %) ar stebi internete su savo sveikata susijusią Ligonių kasų kaupiamą informaciją (7 %).

Rečiausiai internetas pasitelkiamas *el. valdžios paslaugoms* gauti. Šioje srityje kiek populiariesnis tik paslaugų ir turto deklaravimas (38 %),

informacijos apie socialines išmokas paieška ir prašymų teikimas (19 %) bei informacijos apie transporto priemones paieška ir jų registravimas (13 %). Naudojimasis kitomis paslaugomis nesiekia 10 %.

Pagrindinės veiklos, kurioms internetą pasitelkia VB vartotojai, yra panašios kaip ir apklaustų gyventojų, tačiau reikia pasakyti, jog naudojimasis kai kuriomis paslaugomis bibliotekose yra aktyvesnis. Laisvalaikio ir kultūros srityje minėtinas naudojimasis skaitmeniniu paveldu (33 %). Mokymosi srityje VIP vartotojai gerokai aktyviau naudojami VB el. katalogais (33 %), el. duomenų bazėmis (30 %). Šiek tiek populiaresnė ir mokomųjų vaizdo transliacijų peržiūra (22 %) bei studijavimas nuotoliniuose kursuose (20 %). El. valdžios srityje taip pat nustatyti nemaži skirtumai – VB vartotojai internetą el. valdžios paslaugoms gauti pasitelkia gerokai dažniau.

Informacinių technologijų socialinis ir ekonominis poveikis

Vienas iš svarbiausių tyrimo uždavinių buvo įvertinti interneto vartotojų per IT gaunamą naudą, ištiriant jų pastebimus kasdienio gyvenimo pokyčius (žr. 2 pav.).

Remiantis apklausų duomenimis paaiškėjo, jog labiausiai interneto įtaką vartotojai pastebi *laisvalaikiui* – didžioji dalis teigia, jog galimybė naudotis IT praturtina. Kokybinių tyrimų dalyviai iliustruoja šį teiginį pavyzdžiais – jie turi galimybę skaityti daugiau laikraščių, pagyvina kultūrinę veiklą. Šią naudą ypač akcentuoja mažiausias pajamas (iki 500 Lt) gaunantys ir, tikėtina, turintys mažiausiai laisvalaikio alternatyvų respondentai (92%) bei neįgalieji (99%).

Panašiai vertinamas ir *bendravimas* – turėdami galimybę naudotis internetu VB lankytojai intensyviau palaiko socialinius ryšius, ypač su nutolusiais artimaisiais. Kokybinių tyrimų dalyviai dalijosi mintimis apie tai, kaip bibliotekoje pirmą kartą pamatė užsienyje gimusius anūkus, el. paštu palaiko ryšius su vaikais. Ypač ši nauda pabrėžiama kaimo vietovėse.

Darbo ir ekonominėje srityje panašią naudą mato tiek besinaudojantys internetu namuose ar

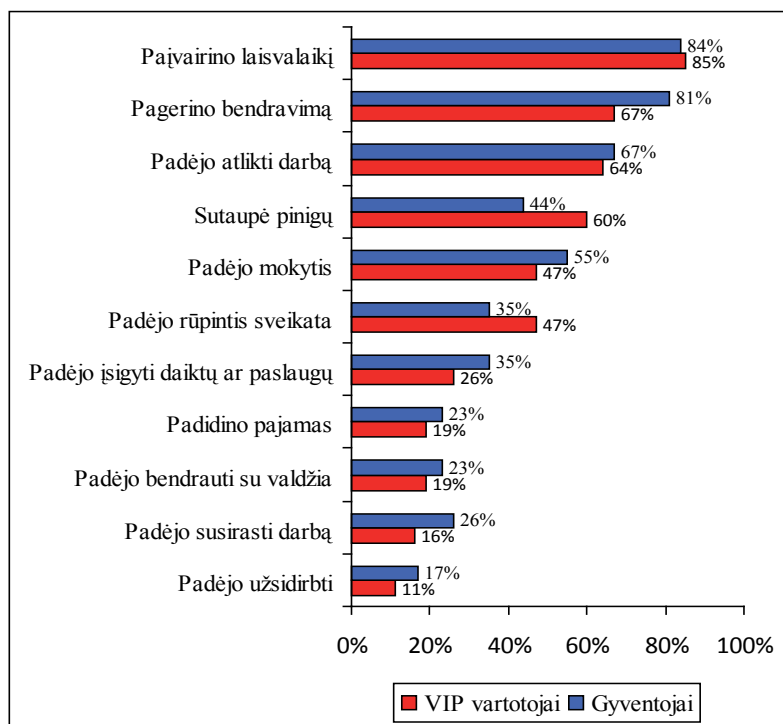
darbo vietoje, tiek bibliotekose. Dažnai minimas su darbu susijusių užduočių atlikimas – pirmiausia tai teigtina apie kaimo vietoves, kur biblioteka dažnai atlieka dar ir biuro funkciją – tai vienintelė vieta, kur galima nusikopijuoti dokumentus, pasirengti ir išsispausdinti raštus, išsiųsti faksą, skenuoti.

Reikšmingai (60 %) bibliotekų vartotojai įvertino VIP įtaką *pajamų taupymui*. Tai paaiškinama pirmiausia tuo, jog naudodamiesi internetu VB lankytojai neturi mokėti už interneto ryšį. Tarp kitų situacijų, kaip naudojimasis internetu bibliotekoje jiems padėjo sutaupyti, dažniausia minimos el. bankininkystės operacijos, pajamų deklaravimas, pigus bendravimas internetu, kelionės išlaidų taupymas, kai nereikia vykti į miestą tvarkyti reikalų, nemokamas informacijos gavimas, knygų, informacinių leidinių užsisakymas, pigesnis daiktų ar paslaugų įsigijimas. Kokybinio tyrimo dalyviai taip pat nurodė daug būdų, kaip VIP bibliotekoje jiems padeda sutaupyti: jie skaito laikraščius ar žurnalus internete, turi galimybę pasiekti didesnę leidinių įvairovę, susiranda informacijos, kurią buvo įpratę gauti telefonu, atsisiunčia filmų, nemokamai bendrauja su artimaisiais. Vartotojai taip pat mini sutaupytą laiką. 19 % VIP vartotojų teigia, kad naudojimasis internetu bibliotekoje padėjo padidinti pajamas iš internetu parduodamos produkcijos, reklamuojamų paslaugų (pvz., kaimo turizmo). 16 % vartotojų teigia, kad VIP bibliotekoje jiems padėjo susirasti darbą.

VIP vartotojai taip pat labai vertina interneto įtaką rūpinimuisi savo *sveikata*. Informacijos apie sveikatą paieška itin populiari kaimo vietovėse. Apklausos duomenys parodė, kad interneto naudą sveikatai labiausiai pastebi moterys, pensinio amžiaus, kaimų ir mažesnių miestelių gyventojai. Apie penktadalis VIP vartotojų mano, kad internetas bibliotekoje jiems padėjo *bendrauti su valdžios institucijomis*. Kokybinių tyrimų dalyviai šią naudą minėjo retai.

Tik nedidelė dalis kokybiniuose tyrimuose dalyvavusiųjų nurodo neigiamą interneto poveikį. Jie minėjo, jog kai kuriais atvejais kompiuteriai yra kaip priklausomybė, narkotikas. Tiesa, tokie vertinimai labiau sietini su vaikais, besinaudojančiais IT, o ne su jais pačiais. Kokybiniuose

tyrimuose dalyvę vaikai teigė, jog turėdami galimybę VB naudotis internetu jie mažiau laiko praleidžia lauke, mažiau bendrauja su draugais. Suaugusieji respondentai teigė dalį mokytojų skundžiantis, jog vaikai praleidžia pamokas ir reikia eiti jų ieškoti į VB. Kita vertus, kai kurie tyrimo dalyviai tą patį reiškinį vertina teigiamai sakydami, jog vaikai visais laikais bėgdavo iš pamokų, tačiau dabar, užuot leidę laiką gatvėje, jie ateina į biblioteką naudotis kompiuteriais, čia jie yra saugūs ir stebimi suaugusiųjų.

2 p a v. Gyventojų ir bibliotekų lankytojų nuomonių pasiskirstymas pagal gaunamą naudą

Išvados

Iš tyrimo rezultatų matyti, jog Lietuvoje technologijos neblogai pasklidusios jaunimo ir santykinai „privilegiuotose“ visuomenės sluoksniuose: jomis dažniau naudojasi jaunesni, socialiai aktyvūs ir labiau išsilavinę, didesnes pajamas gaunantys respondentai. Kitą visuomenės dalį, sudarančią apie 40 %, galima priskirti skaitmeninei atskirčiai – jie neturi galimybės naudotis kompiuteriais ir internetu nei namuose, nei darbo vietoje, neturi IT naudojimosi įgūdžių arba jie yra nepakankami. Tai daugiausia kaimo vietovių gyventojai, vidutinio ir vyresnio amžiaus, mažesnes pajamas gaunantys, menkliau išsilavinę respondentai ir socialiai pažeidžiamų grupių atstovai – neįgalieji, bedarbiai.

Galimybę naudotis kompiuteriais ir internetu siūlo daugiau nei pusė šalies VB. Galima teigti, jog bibliotekos yra labai svarbios prieigos vietos, ypač tiems, kurie turi mažiau galimybių pasinaudoti internetu namuose ar darbe – tokių žmonių

yra apie trečdalis. Akivaizdu, jog VIP yra labai svarbi kaimų ir mažų miestelių gyventojams bei tiems, kurie mažai naudojami IT, – vyresnio amžiaus žmonėms, socialinės rizikos grupių atstovams. Juos į VB pirmiausia traukia galimybė internetu naudotis nemokamai, bibliotekos darbuotojų pagalba ir konsultacijos.

Internatą visuomenė labiausiai linkusi pasitelkti kultūros ir laisvalaikio, bendravimo ir ekonominės veiklos sritims. Mažiau jis naudojamas sveikatos, švietimo ir el. valdžios paslaugoms gauti. Šios sritys kaip tik populiarsnės tarp bibliotekų VIP vartotojų. Tiesa, šis skirtumas šiuo metu nėra didelis, bet jei bibliotekos skirtų daugiau dėmesio šių paslaugų populiarinimui, tai galėtų būti stiprus argumentas siekiant centrinės ir vietos valdžios finansavimo.

Gyventojų ir VB VIP vartotojų suvokimas apie technologijų poveikį panašus. Didžiausią IT naudą jie gauna laisvalaikio ir kultūros srityse, taip pat bendraudami. Galima teigti, kad šias dvi gyvenimo sritis interneto vartotojai neatsieja nuo IT.

Internetas kaip įrankis yra labai įsiskverbęs ir į švietimo bei sveikatos sritis. Pastaroji VIP vartotojams yra išskirtinė – galimybė internetu ieškoti informacijos apie sveikatą yra suvokiama kaip itin didelę naudą teikianti paslauga, ypač tai pabrėžiama kaimo vietovėse. Su darbu ir ekonomine veikla IT poveikis siejamas mažiau – šią naudą suvokia apie trečdalis interneto vartotojų. Akivaizdu, kad papildomas skatinimas būtinas el. valdžios srityje – šiuo metu internetas jai pasitelkiamas mažiausiai ir tik menka dalis varto-

tojų mano, kad internetas padeda jiems geriau bendrauti su centrine ir vietos valdžia.

VIP bibliotekose daro ne tik socialinį, bet ir akivaizdų ekonominį poveikį, kurį pastebi daugiau nei pusė vartotojų. Jie sutaupo turėdami galimybę naudotis internetu nemokamai iri nurodo nemažai ekonominę naudą teikiančių sričių – surastas darbas, pigiau įsigytos prekės, mokami mokesčiai, skambučiai internetine telefonija, laikraščių skaitymas, uždirbtos lėšos reklamuojant ar pardudant savo produkciją.

LITERATŪRA

BERTOT, John Carlo et al. (2006). Public access computing and Internet access in public libraries: The role of public libraries in e-government and emergency situations [interaktyvus]. *First Monday*, vol. 11, no. 9 [žiūrėta 2009 m. gegužės 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://firstmonday.org/issues/issue11_9/bertot/index.html>.

BERTOT, John Carlo. (2006). *Public Libraries and the Internet 2006: Study Results and Findings* [interaktyvus] [žiūrėta 2009 m. gegužės 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ii.fsu.edu/projectFiles/plinternet/2006/2006_plinternet.pdf>.

BROPHY, Peter (2005). The evaluation of public library online services: measuring impact. *2002 Workshop Series Issues Papers* no. 1, Resource, London.

DAVERI, Francesco (2004). *Delayed IT Usage: Is it really the drag on Europe's productivity?* [interaktyvus]. [žiūrėta 2009 m. gegužės 4 d.]. Prieiga per internetą: <[ftp://ftp.igier.uni-bocconi.it/wp/2004/267.pdf](http://ftp.igier.uni-bocconi.it/wp/2004/267.pdf)>.

EVE, Juliet; BROPHY, Peter (2001). *The Value and Impact of End-user IT Services in Public Libraries*. Manchester: Centre for Research in Library & Information Management (CERLIM).

RAO, Vijayendra, WOOLCOCK, Michael. (2003). *Integrating Qualitative and Quantitative Approaches in Program Evaluation* [interaktyvus]. [žiūrėta 2009 m. gegužės 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.cultureandpublication.org/bijupdf/ch08.pdf>>.

RUTKAUSKIENĖ, Ugnė (2008). Viešųjų bibliotekų poveikio vertinimas [interaktyvus]. *Informacijos mokslai*, 2008, t. 46, p. 84–101 [žiūrėta 2009 m. balandžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.eu/fileadmin/Informacijos_mokslai/46/84-101.pdf>.

IMPACT OF PUBLIC LIBRARIES OF LITHUANIA ON DIFFUSION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN SOCIETY

Ugnė Rutkauskienė

Summary

To foster a diffusion of ICT's in society Lithuania has been intensively developing the network of public internet access points. Almost 90 percent of them were established at public libraries. The sustainability of this initiative will require a lot of public resources and funding so it becomes vital to prove the benefits users gain from the interaction the public access computing in libraries. The purpose of the paper is to share the methodology and practice of impact focused and outcomes based research into public access computing in Lithuania. The paper presents a methodology of measuring the outcomes of public access computing as well as acquaints with main results of study conducted within the project "Libraries for In-

novation", supported by Global Libraries program of the Bill & Melinda Gates Foundation. The study is exploring both positive and negative downstream impacts in the areas of employment and income generation; educational levels; civic life and engagement; government transparency and democracy; cultural preservation and improved health. Findings show the benefits that users can gain from using PAC in public libraries including access to ICT, technology training and assistance, expanded employment opportunities, conducting commercial transactions, access to and assistance with local, state and federal government electronic services, support to learning, communication and personal identity.